Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Atodiad 12 Asesiad bioddiogelwch ar gyfer anifeiliaid sy'n cyrraedd – DEFAID

Rhan 1 – Manylion y Fferm a'r Milfeddyg (i'w chwblhau gan y milfeddyg, mewn trafodaeth â'r ffermwr)

Enw'r milfeddyg:	
Practis y Milfeddyg:	
Enw'r ffermwr:	
Cyfeiriad y fferm:	
Cod post y fferm:	
CRN:	
Rhif y Daliad:	
Dyddiad yr asesiad:	15 Mawrth 2025
Math o fferm:	Bridio mamogiaid mynydd

Rhan 2 – Gwerthuso (i'w chwblhau gan y milfeddyg, mewn trafodaeth â'r ffermwr):

Disgrifiad byr o'r arferion ffermio gan gynnwys polisi ar anifeiliaid cadw, pori a phrynu i mewn:

1	A ydych wedi prynu unrhyw dda byw yn ystod y 12 mis diwethaf?	☒ Do ☐ Naddo
2	A ydych yn bridio eich anifeiliaid cadw eich hun?	☐ Ydw, pob un ☒ Ydw, a phrynu rhai i mewn ☐ Nac ydw
3	A ydych yn defnyddio ffrwythloni artiffisial (AI), gwryw magu neu'r ddau?	☐ AI ☒ Hwrdd ☐ Y ddau
4	A ydych yn benthyca / hurio hyrddod?	☐ Bob amser ☐Weithiau ☒Byth

5	A ydych yn prynu da byw o ffynonellau achrededig?	☐ Bob amser ☒ Weithiau ☒ Byth
6	A ydych yn prynu da byw yn uniongyrchol o fferm?	☐ Bob amser ☒ Weithiau ☐ Byth
7	A ydych yn prynu da byw drwy farchnad?	☐ Bob amser ☒ Weithiau ☐ Byth
8	A ydych yn gofyn i'r gwerthwr a yw'n monitro am ‘glefydau rhewfryn’?	☒ Bob amser ☐ Weithiau ☐ Byth
9	A ydych yn gofyn i'r gwerthwr pa frechlynnau y mae'n eu defnyddio?	☒ Bob amser ☐ Weithiau ☐ Byth
10	A ydych yn gofyn unrhyw gwestiynau eraill sy'n ymwneud ag iechyd?	☐ Bob amser ☐ Weithiau ☒ Byth
11	A ydych yn defnyddio tir comin / tir cydbori?	☐ Bob amser ☐ Weithiau ☒ Byth
12	Am ba hyd ydych yn ynysu da byw sy'n cyrraedd?	☐ 1 wythnos ☐ 3 wythnos ☒ Tan ar ôl y tymor wyna cyntaf ☐ Nid wyf yn ynysu da byw sy'n cyrraedd
13	Ble rydych yn ynysu da byw sy'n cyrraedd?	☐ Yn eu grŵp eu hunain mewn cae â ffens ffiniol ag o leiaf 3m o fwlch ☒ Yn eu grŵp eu hunain mewn cae ☐ Dan do neu mewn buarth ☐ Nid wyf yn ynysu da byw sy'n cyrraedd
14	Pa brofion gaiff eu cynnal?	☐ Profion sy'n gysylltiedig ag achrediad ☒ Dim ☐ Arall

Crynodeb o'r risg bioddiogelwch ar gyfer y fferm hon (i'w gwblhau gan y milfeddyg, mewn trafodaeth â'r ffermwr)

Mae'r risg bioddiogelwch yn gymedrol. Mae'r ddiadell yn agored a chaiff anifeiliaid cadw eu prynu i mewn, weithiau'n uniongyrchol o fferm ac weithiau drwy farchnad. Felly, mae risg o glefyd. Mae'r ffermwr yn gofyn cwestiynau am iechyd i'r gwerthwr, ond mae'n bosibl y bydd yn prynu da byw o hyd er nad yw'n cael unrhyw wybodaeth am iechyd. Ni ddefnyddir tir pori comin sy'n gwella bioddiogelwch y fferm a chaiff y mamogiaid a brynir i mewn eu cadw mewn grŵp ar wahân tan ar ôl eu tymor wyna cyntaf. Mae hyn yn lleihau heintiau sy'n achosi erthyliad ymhlith

Rhan 3 – Diogelu'r ddiadell (i'w chwblhau gan y milfeddyg, mewn trafodaeth â'r ffermwr):

Sut y caiff y ddiadell ei diogelu rhag y clefydau canlynol sy'n cyrraedd? Dylai meysydd sydd â fawr ddim mesurau diogelu, neu ddim o gwbl, gael eu nodi fel pwyntiau gweithredu y cytunwyd arnynt **(gweler y tabl nesaf)**

Clefyd	**Arfer bresennol**	**Angen gweithredu?**
Y clafr	Caiff yr holl ddefaid sy'n cyrraedd eu dipio ag OP pan fyddant yn cyrraedd. Caiff asesiad risg ei gwblhau ar gyfer hyrddod a chânt eu gosod dan gwarantin. Defnyddir prawf gwaed ELISA o bryd i'w gilydd i sgrinio am wrthgyrff y clafr.	☒ Parhau gyda'r arfer bresennol ☐ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Endoparasitiaid sy'n gallu gwrthsefyll meddyginiaeth gwrthlyngyr	Dim	☐ Parhau gyda'r arfer bresennol ☒ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Haemonchus contortus sy'n cyrraedd	Dim	☐ Parhau gyda'r arfer bresennol ☒ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Llyngyr yr afu/iau a/neu lyngyr sy'n gallu gwrthsefyll triclabendasol	Trin â triclabendasol (Fasinex)	☐ Parhau gyda'r arfer bresennol ☒ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Clefydau heintus sy'n drosglwyddadwy ymhlith defaid, h.y. OPA, MV,	Dim	☐ Parhau gyda'r arfer bresennol

clefyd Johne's defaid, clefyd y Ffin, CLA, 'llid y llygad'		☒ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Heintiau sy'n achosi cloffni h.y. straeniau newydd o glwy'r traed, CODD	Dim	☐ Parhau gyda'r arfer bresennol ☒ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu
Heintiau sy'n achosi erthyliad (h.y. EAE, Campylobacter)	Caiff mamogiaid eu brechu ag Enzovax cyn eu hwrdda	☒ Parhau gyda'r arfer bresennol ☐ Blaenoriaeth ar gyfer gweithredu

Rhan 4 – Camau gweithredu (i'w chwblhau gan y milfeddyg, mewn trafodaeth â'r ffermwr):

Gan ddefnyddio'r canllawiau, neu wybodaeth o adolygiadau bioddiogelwch eraill rydych wedi'u gwneud ar gyfer y fferm hon, diffiniwch y camau gweithredu y cytunwyd arnynt a sut y cânt eu cofnodi.

Blaenoriaethau y Cytunwyd Arnynt ar gyfer Gweithredu (dylid cynnwys gwahaniaethau tymhorol lle y bo'n briodol)	**Dull Cofnodi**
Diogelu rhag llyngyr yr afu/iau a/neu lyngyr sy'n gallu gwrthsefyll triclabendasol. Ar hyn o bryd, caiff yr holl dda byw sy'n cyrraedd eu trin â triclabendasol. Nid yw hyn yn diogelu rhag llyngyr sy'n gallu gwrthsefyll TBZ. Wedi trafod â'r milfeddyg o ran dosbarth y da byw a'r amser o'r flwyddyn. Wedi cynghori i ddefnyddio triniaeth closantel pan fyddant yn cyrraedd ac ailadrodd y driniaeth hon ymhen 6 wythnos. Dylid sicrhau bod y da byw yn cael eu cadw oddi wrth gynefinoedd malwod yn ystod y cyfnod hwn.	☒ Cofnod meddyginiaethau ☐ Cynllun iechyd diadell ☐ Cofnodion symud ☐ Cofnod camau gweithredu bioddiogelwch
Diogelu rhag endoparasitiaid sy'n gallu gwrthsefyll meddyginiaeth gwrthlyngyr. Ni chaiff unrhyw dda byw sy'n cyrraedd eu trin ar gyfer llyngyr ar hyn o bryd.	☒ Cofnod meddyginiaethau ☐ Cynllun iechyd diadell ☐ Cofnodion symud

Wedi cynghori i drin yr holl dda byw sy'n cyrraedd ag o leiaf un math feddyginiaeth gwrthlyngyr ac, yn ddelfrydol, ail driniaeth ar gyfer llyngyr o ddosbarth gwahanol pan fyddant yn cyrraedd.	☐ Cofnod camau gweithredu bioddiogelwch
Diogelu rhag heintiau sy'n achosi cloffni h.y. straeniau newydd o glwy'r traed, CODD. Sicrhau bod da byw sy'n cyrraedd yn cael eu hynysu am o leiaf 3 wythnos. Wedi cynghori i wneud y canlynol; Nodi unrhyw ddefaid cloff a diagnosio'r hyn sy'n achosi'r cloffni (siarad â'r milfeddyg) a thrin yr anifail cloff unigol. Defnyddio baddon traed â diheintydd ar gyfer yr holl ddefaid iach. Ailadrodd mewn 48 awr. Os yw'n bosibl, archwilio traed da byw sy'n cyrraedd. Ystyried brechu da byw newydd ar gyfer clwy'r traed pan fyddant yn cyrraedd os yw hyn yn rhan o gynllun iechyd y ddiadell a bod yr amser yn briodol.	☒ Cofnod meddyginiaethau ☐ Cynllun iechyd diadell ☐ Cofnodion symud ☒ Cofnod camau gweithredu bioddiogelwch

Rhan 5 - Datganiad y milfeddyg (i'w chwblhau gan y milfeddyg):
Rwyf wedi cwblhau'r cynllun bioddiogelwch ar gyfer anifeiliaid sy'n cyrraedd gyda'r ceidwad uchod, ac wedi rhoi cyngor ar gamau gweithredu y dylid eu cwblhau ar gyfer pob anifail sy'n cyrraedd:

Llofnod y milfeddyg:

VAN:

Stamp y practis:

Rhan 6 - Datganiad y ffermwr (i'w chwblhau gan y ffermwr):
Rwyf wedi trafod y camau gweithredu a'r blaenoriaethau bioddiogelwch ar gyfer fy fferm â'm milfeddyg a chytuno arnynt. Byddaf yn cwblhau'r cofnod camau gweithredu bioddiogelwch yn ôl y gofyn.

Llofnod y ffermwr:

CRN:

Cyfeiriad:	
Dyddiad:	